

Z Jednoty filosofické

V jarním semestru 2015 se na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity, v nové posluchárně Katedry filosofie A 11, konaly tyto přednášky:

Prof. PhDr. Jan Zouhar, CSc. (Katedra filosofie FF MU v Brně)

Masaryk a Rusko

(2. března 2015)

Přednáška se věnovala tématu, které Masaryka provázelo celým jeho dílem a životem a ovlivnilo jeho uvažování i praktické politické činy. Ukázala na souvislost Masarykova zájmu o Rusko s jeho analýzou krize moderního člověka a s jeho pojetím politiky v období 1. světové války a v letech poválečných. Východiskem úvahy byly zejména Masarykovy spisy Slovánské studie I a Rusko a Evropa.

Prof. PhDr. Josef Krob, CSc. (Katedra filosofie FF MU v Brně)

Prof. RNDr. Jan Novotný, CSc. (Pedagogická fakulta FF MU v Brně)

Albert Einstein: 100 let obecné relativity

(30. března 2015)

Prof. Jan Novotný: Přednáška podala stručný přehled vzniku a vývoje obecné teorie relativity, jejího místa v současné fyzice a perspektiv dalšího vývoje. Speciálně se věnovala přesnějšímu vymezení pojmu „obecná relativita“, který je v současné fyzice oproti Einsteinovu pojetí poněkud zúžen.

Prof. Josef Krob: Přednáška zhodnotila to, zda nové objevy v moderní kosmologii jsou dostatečně silné na to, aby se měnila i obecná teorie relativity, nebo zda je tato teorie stále ještě schopná pojmout a vysvětlit další nová fakta.

PhDr. Jiří Svoboda, CSc. (Katedra filosofie FF MU v Brně)

Jan Hus a česká reformace

(13. dubna 2015)

Úvod přednášky byl věnován vřazení Husovy osobnosti do dobového společenského kontextu, dále pak stručnému obhlédnutí toho, jak byl Hus vnímán v průběhu dalších staletí. Hlavní pozornost byla věnována v zásadě dvěma problémovým liniím. Především podstatě Husova sporu s církví

a poté problému tzv. první reformace a jejím projevům v českém prostředí. Stranou nezůstal v této souvislosti ani Husův vztah k Viklefovi.

Doc. RNDr. Marie Duží, CSc. (Katedra informatiky Fakulty elektrotechniky a informatiky VŠB – TU Ostrava)

Otázky, odpovědi a presupozice

(27. dubna 2015)

Přednáška se zabývala logickou analýzou empirických otázek, které jsou spojeny s presupozicí. Hlavní idea je tato: V případě, že presupozice dané otázky není pravdivá, pak neexistuje jednoznačná přímá odpověď na otázku a adekvátní úplnou odpovědí je negovaná presupozice. Avšak tato jednoduchá myšlenka je spojena se spoustou problémů. Za prvé, musíme rozlišit mezi pragmatickou a sémantickou presupozicí, tj. mezi presupozicí a pouhým vyplýváním. Za druhé, obecně přijímaná definice presupozice otázky jako propozice, která vyplývá z každé možné odpovědi na otázku, je nepřesná. Autorka se přiklání k Fregemu a Strawsonovi v tom, že nejdůležitějším testem, zda se jedná opravdu o presupozici, je právě negace, tj. daná presupozice vyplývá jak z kladných tak i negativních odpovědí. Problémem je však to, že negativní odpověď je často víceznačná. Nejednoznačnost je způsobena nerozlišením dvojího způsobu negace, a to negace s úzkým a širokým dosahem. Zatímco negace s úzkým dosahem zachovává presupozici, negace se širokým dosahem zdánlivě presupozici popírá. Nejde však o to, že by popírala existenci presupozice, nýbrž její pravdivost. Proto, chceme-li poskytnout jednoznačnou odpověď, nemůžeme aplikovat negaci se širokým dosahem, a adekvátní úplnou odpovědí je pak právě negovaná presupozice. Dále šlo o nejdůležitější typy tzv. spouštěčů presupozic („presupposition triggers“), a to jak v případě otázek rozhodovacích („Yes-No questions“), tak i doplňovacích („Wh-questions“) a alternativních („exclusive-or questions“). Analyzovány byly případy existenční presupozice, která je dána topic-focus artikulací příslušné tázací věty, dále presupozice spojené s dotazem na průběh či ukončení nějakého děje, presupozice spojené s faktivy, dotazy na příčinu a dotazy v čase minulém nebo budoucím s referenčním časovým intervalem.